

מתרצים המפרשים, שהרי בשעת מעמד נתינת התורה נשמותיהם של כל בני ישראל נכחו במקום, וגם אלו שנולדו בדורות מאוחרים יותר נשמתם נכחה באותו מעמד נשגב.

אך היות והדורות מתמעטים והולכים, היה חשש שהדורות הבאים יסרכו לקבל על עצמם את התורה ברצון, כשם שקיבלו על עצמם דור המדבר שהיה דור דעה. לכן, עבור דורות אלו, היה צריך לכפות על בני ישראל הר כגיגית ועל ידי כך אף הם קיבלו את התורה.

מעשה ניתן ליישב את הקושיה, שהרי הדין ודברים שינהל הקב"ה עם אומות העולם יהיה לעתיד לבוא בזמן ביאת המשיח, דור זה של ביאת המשיח הוא הדור המרוחק ביותר ממעמד הר סיני, ולכן לא יהיה ניתן לומר לאומות העולם שבני ישראל הקדימו ואמרו נעשה ונשמע, שהרי דור זה קיבל את התורה רק מכוח כפיית ההר עליהם כגיגית.

דף ג' ע"א

בגמ': גדול המצוה ועושה יותר ממי שאינו מצוה ועושה. **כתיב:** "ויבן שם אברהם את המזבח ויערך את העצים" (בראשית כב, ט).

ולכאורה למה לא עזר לו יצחק?

ואולי שאברהם אבינו נצטוה מהקב"ה על כך, ויצחק לא נצטוה, והרי אחז"ל כאן שגדול המצוה ועושה ממי שאינו מצוה ועושה וא"ש.

(וללוי אמר)

★★

בגמ': מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר, אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב. ואם לאו אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

איתא בירושלמי (פ"א דברכות ה"ב) שאמר רשב"י שאם היה בעת מתן תורה היה מבקש שיעשה השי"ת ב' פיות א' לדברי תורה וא' לדברים בטלים. וחזר ואמר: אם לא יכול אדם לשמור על פה א' איך היה שומר על ב' פיות ע"ש בירושלמי.

ולכאורה צ"ב. מדוע אמר שאם הי' בעת מתן תורה וכו' הי' אומר, הי' צריך לומר שאילו הי' בעת בריאת האדם הי' אומר כך.

ועפ"י הגמ' כאן א"ש, דכיון דתנאי עשה הקב"ה וכו' וכמבואר בגמ' כאן, א"כ בעת מתן תורה הי' הזמן האמיתי של הבריאה ודו"ק.

ויש להשוות הדברים למה שאמר הגאון מקוטנא זצ"ל לבאר את דברי האור החיים הק' (בפר' תולדות) בשם הריב"ש דקודם מ"ת יכלו להקנות דבר שלא בא לעולם, כיון דקודם מ"ת כל העולם היה בבחינת - דבר שלא בא לעולם, כיון דאם לא היה מ"ת, לא היה העולם נשאר קיים עכ"ד ודו"ק.

(פרדס יוסף החדש)

★★

בגמ': אומרים לפניו, רבש"ע, שמים וארץ נוגעין בעדותן וכו'.

והקשו בתוס' (ד"ה נוגעים וכו'): וא"ת והרי ראייה גדולה שישראל שקיבלו את התורה אף קיימוה, ממה שהשמים והארץ קיימים הם, וע"ש מש"כ ליישב.

★★

וכתב בספר בגדי מרדכי להגרמ"י שלזינגר ז"ל (פר' בראשית) ליישב קושיית תוס', דהנה על עצם דבריהם של אומות העולם עובדי הכוכבים אל הקב"ה לעתיד לבא, ששמים וארץ אינם כשרים להעיד על ישראל שקיימו התורה, מאחר והם נוגעין בעדותם, כי הם קיימים רק אם ישראל מקיימין את התורה כנ"ל, מקשה בתוספותיו של רבנו אלחנן בע"ז שם, היאך הם נוגעים בעדותן, מאחר וכל תלונתם של אומות העולם תהי' לעתיד לבא, כאשר הקב"ה כביכול יביא ס"ת ויניחו בחיקו ויאמר כל מי שעסק בה יבא ויטול שכרו, כדאיתא בע"ז שם, החל בדף ב' והלאה, ואז הרי יהיו שמים חדשים וארץ חדשה, כדאיתא בישע"י (סה, יז) ושם (סו, כב), ולהם, אשר בעוה"ז, בו היה על ישראל לקיים את התוה"ק, הם עוד לא היו קיימים כלל, בודאי שאין כל נגיעה בדבר, כי קיומם ברור שאינו תלוי כלל בהא דקיימו או חלילה לא קיימו ישראל את התורה בעוה"ז ועיי"ש במה שתירץ.